



משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

פרשת כי תשא – הגיע הזמן להתאחד – שנת תשע"ח.

פרשת כי תשא – לבטל את העגל – שנת תשפ"ב.

השיעורים נכתבו

לרפואת

ידידיה בן ליטל

ברוריה בת מלכה

ציפורה פייגא בת הדסה

רונית בת מזל

סיגלית בת ציפורה

איתי חיים בן אהובה

אורי בת ורד

נועם בן מיכל

ירחמיאל דניאל בן טובה באשה

סמי בן סימי

שירה בת שרה וב"ב

ניתאי בן שרון

רחל בת אסתר

ל'אה שרה בת חנה

להצלחת

ר' משה בן שוקת חיה וב"ב
יוסף בן טובה וסיון אסנת בת שרה וב"ב
! ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה

לשותפות בזכות להפצת העלון

השבועי:

0504-170-270

ניתן להאזין לשיעורי הרב בטלפון

0733-454-222

פרשת כי תשא – הגיע הזמן להתאחד – שנת תשע"ח.

לעילוי נשמת

ר' משה ב"ר שמואל רפאל רייך

אורן חמו בן זהרי

וועלוועל וואלף זאב בן לאה

שמעון ניסים בן טויה

בנימין כהן בן יעקב

מיכאל בן עובדיה

משה בן בנימין

יעקב בן סלמן

טובה בת אהרן

אהרן יוסף בן משה דוד הכהן

אלי סולטן בן אסתר

רותי בת חסיבה

יצחק בן שלמה ואסתר

ישראל בן שמחה

שאול בן מרדכי אריה

יפה שניידל בת יצחק

אסתר בת קמרה

סלמן בן יהודה

מזל בת יוסף חיים הכהן

משה בן אהרן

שמחה בת יהודה

ת.נ.צ.ב.ה



תשובה נוספת שראיתי במפרשים, ישנו פיוט שנקרא 'ונתנה תוקף', שאומרים אותו בני עדות אשכנז לפני תפילת המוסף של ראש השנה, וידוע שבר"ה – **כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון**¹, והקב"ה מונה ופוקד נפש כל חי – משמע, שהוא סופר כל א' וא', וידוע שספירה עושה דבר בעם². ולכן מה עושים כדי שלא יהיה דבר? כל א' נותן כופר נפש! ולכן יש ענין לתת כופר נפש בערב ר"ה ובערב יום כיפור, שאלו הימים שמונה בהם הקב"ה את עם ישראל.

ישנו ספר נפלא שכתב אותו ר' אברהם סבע – **צרור המור**, ושם הוא שואל למה נסמך חטאת הכיפורים על המזבח לקטורת ולמחצית השקל;

כידוע שכאשר מונים את עם ישראל זה נותן בהם עין הרע (כדפירש"י לעיל) וכתוצאה מכך מגיע דבר על העם, דוגמת מה שהיה בתקופת דוד המלך, שציוה דוד את יואב למנות את עם ישראל וכתוצאה מכך מתו 70 אלף איש מעם ישראל! לכן אם מחצית השקל עוצרת מגיפה, לכן בסוף פרשת תצוה קראנו על הקטורת – שג"כ עוצרת מגיפה – והראיה לכך מפרשת קורח, שכאשר החלה המגיפה לקחו את המחיתה עם הקטורת ועברו בין המתים ובין החיים ונאמר {במדבר טו, יז} **והמגפה נעצרה**. לכן כמו שבקטורת יש כח לעצור מגיפה, כך גם במחצית השקל;

אומר צרור המור, לכן הסמיך הכתוב את שני הנושאים האלה יחד, לומר לנו ששניהם עוצרים מגיפה!

לאחר הדברים האלה, עולה לה שאלה שמצריכה ביאור;

בא רש"י הקדוש ושואל, למה צוה הקב"ה למנות את עם ישראל;

אומר רש"י – משל לצאן החביבה על בעליה, שנפל בה דבר, ומשפסק אמר לו לרועה בבקשה ממך, מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עליו...

רש"י מביא רק חלק מהמדרש ולא את כולו – בואו נראה את המדרש במלואו;

אומר המדרש {תנחומא, כי תשא, אות ט} – **משל למלך שהיה לו צאן הרבה, ונכנסו לתוכן זאבים ובקעו. אמר המלך לרועה: מנה את הצאן כמה חסרו, כך אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: לך מנה את ישראל כמה חסרו.**

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת כי תשא. עוסקת הפרשה בתחילתה, במנין בני ישראל ובמצות מחצית השקל.

אומרת התורה: {שמות ל, יא} **וידבר ה' אל משה לאמר: {יב} כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם: {יג} זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה': {יד} כל העבר על הפקדים מן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה': {טו} העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשתיכם: {טז} ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתת אתו על עבדת אהל מועד והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשתיכם.**

אומר רש"י – ונתת אתו על עבודת אהל מועד. למדת שנצטוו למנותם בתחלת נדבת המשכן אחר מעשה העגל, מפני שנכנס בהם מגפה, כמו שנאמר (שמות לב לה) ויגוף ה' את העם. משל לצאן החביבה על בעליה, שנפל בה דבר, ומשפסק אמר לו לרועה בבקשה ממך, מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עליו...

פירוש הדבר, שענין הצווי למנות את בני ישראל בא כתוצאה מחטא העגל. אלמלא חטא העגל, לא היה מצוה הקב"ה למנות אותם.

נשאלת השאלה – אז למה ענין המנין נכנס דוקא כאן בתחילת הפרשה; טוב יותר היה, שתחילה תכתוב התורה על חטא העגל ולאחר מכן על ענין המנין שבא כתוצאה מכך – **"כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו"**?

ועוד ענין שצריך ביאור; אומר רש"י, שמחצית השקל הלכה עבור האדנים (התושבות של הקרשים). אם ככה, למה לא לכתוב את ענין מחצית השקל בפרשת תרומה – ששם נצטוו על עשיית האדנים?

בסוף פרשת תצוה, עוסקת התורה במזבח הזהב; על מזבח הזהב היו שמים פעמיים ביום קטורת, ופעם א' בשנה היו לוקחים מדם חטאת הכפורים ושמים על קרנות המזבח, כמו שמסכמת התורה בסוף פרשת תצוה, שנאמר {ל, י} **וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיהם קדש קדשים הוא לה'.**

נשאלת השאלה – ולמה נסמכה פרשת מחצית השקל ליום הכיפורים?

אומר בעל הטורים – וסמך יוה"כ לכופר נפשו לומר שביוה"כ צריך ליתן כופר נפשו כי אז כל העם נמנין ועוברין לפניו ולכן נהגו לפסוק צדקה ביוה"כ.

¹ ברוך שאמר: מסכת ר"ה טז.

² ברוך שאמר: כדפירש"י: **ולא יהיה בהם נגף**. שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם, כמו שמצינו בימי דוד.

פירוש הדבר, אמר לו הקב"ה: "מספיק שתסתכל ב'ראש' – באות הראשונה של כל שבט, אתה כבר תדע את המנין שלהם". א"כ בשביל מה הוא היה צריך לספור, מה מונח כאן?

בא האור החיים הקדוש ואומר – כי תשא את ראש וגו'. צריך לדעת טעם אומרו **תשא** ולא אמר תפקוד כאומרו במטה לוי (במדבר ג' ט"ו) ב' אומרו **את ראש** ולא הספיק לומר כי תשא את בני ישראל, שאין לומר שלא יצו ה' למנות אלא לראשים כי הענין יכחיש זה, ג' צריך לדעת כוונת אומרו **לפקודיהם**, ויתבאר הכתוב על פי דבריהם ז"ל כי החוטא גורם בחטאו כפיפת ראשו כי בחינת הרע מהותה היא אל ארץ תביט כי שפלה היא ובחינת הקדושה היא נשיאת ראש והרמת המהות והאיכות, ותמצא שאמר הכתוב (בראשית כ"ג י"ז) ויקם שדה עפרון, ודרשו ז"ל (ב"ר פנ"ח) קימה היתה לו, והנה להיות שמצוה זו באה אחר מעשה העגל וכמו שדייק הכתוב באומרו **ונתת אותו על עבודת אוהל מועד** ואמרו זכרונם לברכה (רש"י) מכאן שנצטוו למנותם אחר מעשה העגל, והוא מה שאמר **כי תשא** לשון נשיאות ראש על דרך אומרו (בראשית מ' י"ג) ישא פרעה את ראשך שהוא לשון מעלה, שתשא ראש בני ישראל שראשם נמוך לצד חסרונם במעשה העגל, והוא אומרו **לפקודיהם** על דרך אומרו (במדבר ל"א מ"ט) ולא נפקד ממנו איש ואמרו ז"ל (שבת ס"ד.) שלא נמצא בהם אדם שחטא, ונתנו איש כופר נפשו לה' אשר חטא על הנפש, בפקוד אותם פירוש כמשמעו, וטעם אומרו ונתנו בתוספת וא"ל לצד שצריך קודם הכרת החטא כי לא טוב עשה וחטא בנפש ואחר כך יתן כופר נפשו לה'.

שאלה נוספת שצריכה ביאור – כמה פעמים נימנו בני ישראל, מהרגע שירדו למצרים ועד סוף תקופת בית שני?

אומרים חז"ל (תנחומא, כי תשא אות ט) – **בעשרה מקומות** נמנו ישראל, אחד בירידתן למצרים, שנאמר: בשבעים נפש ירדו אבותינו וגו' (דברים י', כב). ואחד בעלייתן, שנאמר: ויסעו בני ישראל מרעמסס וגו' (שמות יב, לז). ואחד בחמש הפקודים, אחד במרגלים, ואחד בימי יהושע בחלוק הארץ, ושנים בימי שאול, שנאמר: ויפקדם בטללים (ש"א טו, ד), ויפקדם בבזק (ש"א יא, ח). ולמה בטללים? כד אנו עתירין זכין, באמרא. כד אנו מסכנין מעובדיהו, בבזק. ומהו בזק? אבן נטל מן כל אחד ואחד מהם ובאבנים מנאן. ואחד בימי דוד, שנאמר: ויתן יואב את מספר מפקד העם אל המלך (ש"ב כד, ט). ואחד בימי עזרא, כל הקהל כאחד ארבע רבוא (עזרא ב, סד). ואחד לעתיד לבא, שנאמר: עד תעברנה הצאן על ידי מונה (ירמיה לג, יג). והדין, כי תשא את ראש.

אם 'הרועה' עצמו רוצה למנות – מובן טוב מאד. משה רבינו רוצה למנות את בני ישראל זה בסדר גמור. אבל לא 'הרועה' רוצה למנות, אלא 'המלך' – הקב"ה רוצה למנות!

נשאלת השאלה – וכי הקב"ה לא יודע את המנין של בני ישראל – הוא צריך שיגידו לו כמה הם מונים?!

בפרשת במדבר, כאשר מצוה הקב"ה את משה רבינו למנות את בני ישראל, הוא אומר לו: (במדבר א, מט) **אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל**;

אומר רש"י – **אך את מטה לוי לא תפקד**. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו.

אמר משה רבינו: "ריבונו של עולם, אם אתה אומר לי למנות את הבחורים מגיל 20 ומעלה – בסדר. אלו בחורים מבוגרים, אני יכול למנות אותם. אבל אם אתה אומר לי למנות את הילדים מגיל חודש ומעלה, איך אני יכול לדעת את מספרם?!"

אומר המדרש (במדבר רבה, פרשה ג', אות ט) – **ויפקד אתם משה על פי ה' וגו' (במדבר ג, טז), אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, אתה אומר לי שאמנה אותן מבן חדש, יכול אני להיות מחזר ומסבב בחצרותיהם ובתוך בתיהם ולספר כל אחד ואחד שאת אומר לי: כל זכר מבן חדש ומעלה תפקדם, אמר לו הקדוש ברוך הוא את עושה שלך ואני עושה שלי. אמר רבי יהודה הלוי בר רבי שלום היה משה הולך ועומד לו על פתח אהליהם והשכינה מקרבת ואומר לו חמשה תינוקים יש בבית הזה, חמשה תינוקים יש באהל הזה, עשרה תינוקים יש באהל הזה, ויפקד אתם משה על פי ה' וגו', כשם שהשכינה אומרת לו.**

נשאלת השאלה – אם בת קול אומרת, בשביל מה הוא צריך ללכת לפתח האוהל – למה שלא יביאו לו דף מרוכז עם כל הכמויות?!

שאלה נוספת שצריכה ביאור;

אומר המדרש (תנחומא, כי תשא אות ט) – **אמר לו: אם בקשת לעמד על מנינם, טל ראשי אותיות של שבטים ותעמד על מנינם: ר' דראובן מאתים אלף, ש' דשמעון שלש מאות אלף, י' דיהודה, י' דיששכר, י' דיוסף שלשים אלף, נ' דנפתלי חמשים אלף, ז' דזבולון שבעת אלפים, ד' דדן ארבעת אלפים, ג' דגדג שלשת אלפים, ב' דבנימין אלפים, א' דאשר אלף, הרי חמש מאות תשעים ושבעה אלף. אותן שלשת אלפים שנשתיירו, הן הן שנהרגו על העגל, שנאמר: ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש (שמות לב, כח). לכך אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מנה אותם כמה חסרו – וזה מה שנאמר {ל, יב} כי תשא את ראש בני ישראל.**

בא האלשיך הקדוש ושואל דבר נפלא – נאמר בתורה (שמות ל, יא) **וְנָתַנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לֵה'**; משמע, שאותם אנשים שנותרו היו צריכים להביא כופר נפש;

אומרת התורה: {לב, כ} **וַיִּקַּח אֶת הָעֶגְלָא אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ וַיִּטְחֶנּוּ עַד אֲשֶׁר דָּק וַיִּזְרַע עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיִּשָּׂק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל;**

אומר רש"י – **וישק את בני ישראל**. נתכון לבדקן כסוטות. שלש מיתות נדונו שם אם יש עדים והתראה בסייף, כמשפט אנשי עיר הנדחת שהן מרבים, עדים בלא התראה במגפה, שנאמר (פסוק לה) ויגף ה' את העם, לא עדים ולא התראה בהדרוקן, שבדקום המים וצבו בטניהם.

נשאלת השאלה – אם כבר נבדקו האנשים ולא קרה להם שום דבר, סימן שאותם אנשים לא חטאו בעגל! ואם הם לא חטאו, על מה בדיוק הם היו צריכים להביא כופר נפש???

כותב האלשיך הקדוש – אך אין זה כי אם על שרפו ידיהם מלמחות ביד אשר חטאו בעגל. על כן כאשר שב אפו יתברך מהם רצה לזכותם. ותחת מה שעל ידי העגל גרמו סילוק שכינה מהארץ, עתה יתנו כופר נפשם, לעשות אדני המשכן ליסד אותו בהם בתים לידות הקרשים, להורות היות כופר נפש זה יסוד להשרות שכינה במשכן, ותחזיק עמודיו להתקיים ע"י ווי העמודים הבאים גם מכופר נפש הלז.

פירוש הדבר, אומר לנו **האלשיך הקדוש**, היות והם לא מיחו על חטא העגל, הם נתפסו בחטא עמהם³ ולכן היו צריכים להביא כופר נפש!

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה נא, אות ד} – על הפס' {לה, כא} **אֵלֶּה פְּקֻדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְגו'**; **מִהוּ הָעֵדֻת, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל עֲדוּת הוּא לְכָל בָּאֵי עוֹלָם שֵׁשׁ סְלִיחָה לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֶשֶׁל לְמָה הַדָּבָר דּוּמָה לְמֶלֶךְ שֶׁנָּטַל אִשָּׁה וְחֻבָּבָה יוֹתֵר מִדָּאִי, כְּעַס עָלֶיהָ וְהִנִּיחָהּ, וְהָיוּ אוֹמְרִים לָהּ שֶׁכְּנֻתֶיהָ אֵינוֹ חוֹזֵר עָלֶיהָ עוֹד. לִימִים שָׁלַח לָהּ וְאָמַר כְּבֹדִי אֶת פְּלִטִין שְׁלִי וְהִצִּיעִי אֶת הַמְטוֹת שֶׁבָיוֹם פְּלוֹנִי אָבָא אֶצְלָךְ, כִּיֹּן שֶׁהִגִּיעַ יוֹם פְּלוֹנִי בָּא הַמֶּלֶךְ אֶצְלָהּ**

³ **ברוך שאמר:** כפי שאומרת הגמרא {מסכת שבת נד, ב} – **פרתו של רבי אלעזר בן עזריה היתה יוצאה ברצועה שבין קרניה והיה הדבר שלא ברצון חכמים.** מקשה הגמרא: **וחדא פרה הניא ליה** וכי היתה לו רק פרה אחת? **והא אמר רב, ואמרי לה** ויש אומרים שאמר רב יהודה אמר רב: **תריסר אלפי עגלי הוה מעשר רבי אלעזר בן עזריה מעדריה כל שתא ושתא רבי אלעזר היה מעשר שנים עשר אלף עגלים בכל שנה מעדרו!** מתרצת הגמרא: **תנא: לא פרה שלו היתה אלא של שכינתו היתה; ומתוך שלא מיחה בה, נקראת הפרה על שמו;** ועוד אומרת הגמרא {מסכת שבת נז, ב} – **{מלכים א יא-ו} ויעש שלמה הרע בעיני ה'.** וכי שלמה חטא?! **אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא.**

יוצא א"כ, שאף פעם לא מנו אותם ע"י מחצית השקל אלא רק כאן בפרשה, והשאלה היא – למה דוקא כאן?

ועוד קשה, אם אמרנו שהם היו צריכים לתת "**איש כפר נפשו**", אז הכופר נפש היה צריך להיות בסכום של שקל שלם – ולמה? כי שק"ל בגימ' 430 = נפ"ש. לכן אם רוצים שאכן זה יכפר על הנפש, אז זה היה צריך להיות בגימט' של נפ"ש – היינו שקל שלם ולא מחצית! ולכן השאלה היא – למה נותנים רק מחצית?

שאלה נוספת שצריכה ביאור – למה דוקא כאן אומרת התורה: {לו, טו} **הַעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחְצִית הַשֶּׁקֶל וְגו'?**

כששאלו רצה למנות את בני ישראל, האם הוא ביקש מהעניים ומהעשירים להביא את אותם כבשים? וכשהוא ספר אותם באבנים, האם הוא ביקש מכולם להביא את אותה האבן?! – ודאי שלא. כל א' הביא את האבן שמצא. אבל כאן בציווי של מחצית השקל, מצוה הקב"ה להביא דוקא מחצית – והשאלה שנשאלת היא, מה מונח בזה?

בא הבאר משה מאוז'רוב ומוסיף על השאלה;

ידוע שבהבאת קרבן עני ישנם כמה שלבים: יש קרבן של דלות ויש קרבן של דלי דלות. יש קרבן יולדת ויש קרבן עולה ויורד וכו' – לא כולם מביאים את אותו הקרבן. אז למה כאן, גם העשיר וגם העני מביאים מחצית השקל – מבלי שנותנים להם אופציה אחרת. והשאלה שנשאלת היא, למה כאן העניים והעשירים שווים בתרומה?

שאלה נוספת;

אומרת התורה: {יג, יז} **זֶה יִתְּנוּ כָל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לֵה'.**

אומר רש"י – **זה יתנו.** הראה לו כמין מטבע של אש, ומשקלה מחצית השקל, ואמר לו כזה יתנו.

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, פרשת כי תשא, רמז שפ"ו} – **אמר רבי מאיר נטל הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה למשה ואמר לו זה יתנו מחצית השקל!**

ידועים דברי הגמרא {מסכת מגילה יג, ב} – **אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו.**

נשאלת השאלה – מה מונח בהקדמת השקלים של ישראל לשקליו של המן הרשע?

עשה הקב"ה, נכנס במספר עמהם ועלו מספרם ששים רבוא, לקיים מה שנאמר "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה."

וכידוע, המנין של ישראל הוא מנין של **גבי"ע** – ג' האבות; **י"ב** שבטים; **ע'** נפש. משם ואילך, המקסימום של ישראל זה ששים ריבוא – לעולם מספר הנשמות של ישראל יהיו בששים ריבוא.

לכן **אומרת הגמרא** {מסכת ברכו נח, א} – **הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים**;

נשאלת השאלה – מה פירוש 'אוכלוסי ישראל'?

אומר רש"י – **אוכלוסי**. חיל גדול של ששים רבוא.

כותב האלשיך הקדוש – ובזה נבא אל הענין ונשכילה במאמרם ז"ל {במדבר רבה כא ז} שהביא רש"י ז"ל (כאן פסוק טו, ובמדבר כו, ט) כשחטאו בעגל מנאן לידע הנותרים משל לרועה וכו'. כי הלא כמו זר נחשב יצטרך הוא יתברך למנותם לידע הנותרים, כי ממנו יתברך לא יפלא כל דבר. אמנם כאשר כתבנו כי מדאגת עם בני ישראל על נפשות רבות אשר נפלו מחסרון מהסכום הקדוש הקודם, על כן מה עשה הוא יתברך, ברוב חיבתם צוה למנותם לשמחם, בראותם כי אדרבה היו ששים רבוא והותר, כי מהעודפים עשו וזוים לעמודים. וזהו לידע הנותרים שידעו הם עצמן הנותרים שעודם הסך ההוא, כי בתוך הששה חדשים אשר היו קרובים לשנת העשרים השלישום. וזה מאמר הכתוב 'כי תשא את ראש בני ישראל', אל יעלה על רוח איש שהוא למען דעת הוא יתברך הסך, רק לפקודיהם, כלומר בשביל פקודיהם עצמם שידעו הם המנין שלהם שהסכום קיים.

פירוש הדבר, אומר לנו **האלשיך הקדוש**, זה לא שהקב"ה לא יודע את מנין בני ישראל – הוא ודאי יודע, [וכדוגמת המדרש שהבאנו מר"ת של שמות השבטים – ש' של שמעון י' של יששכר וכו'] – אז למה בכל זאת הוא ביקש למנותם? – כדי לרומם אותם, כמ"ש "כי תשא את ראש בני ישראל"; כשירד משה רבינו ביום הכיפורים וצוה אותו הקב"ה לעשות משכן, אומר **העץ יוסף**, אז צוה אותו הקב"ה למנות את בני ישראל – וכמה זמן חלף מהחטא הקודם עד לאותו הזמן – משיצאו ממצרים ועד יום הכיפורים חלפו יותר משבעה חודשים. בינתיים היו הרבה מבני ישראל שביציאת מצרים היו בני 19 וכעת הם כבר הגדילו והגיעו לגיל 20, ולכן למרות שמתו 3000, במנין השני שמנו אותם – בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, כבר התרבו עם ישראל יותר מששים ריבוא, וממילא באותו רגע שהם עברו את הששים ריבוא חזרה 'הרמת הראש' של עם ישראל – הם נעשו מרוממים יותר, היות ונפילת הראש באה להם כתוצאה מזה שהם ראו

ונתרצה לה ונכנס אצלה לפלטין ואכל ושתה עמה ולא היו שכנותיה מאמינות, אלא כיון שהיו מריחות ריח בשמים באותה שעה ידעו שנתרצה לה המלך. כך הקדוש ברוך הוא חבב את ישראל והביאם לפני הר סיני, ונתן להם את התורה, וקראן ממלכת כהנים, שנאמר (שמות יט, ו): **ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, אחר ארבעים יום חטאו, אותה שעה אמרו העובדי כוכבים אינו מתרצה להם עוד, שנאמר (איכה ד, טו): אמרו בגוים לא יוסיפו לגור, כיון שהלך משה לבקש רחמים עליהם מיד סלח להם הקדוש ברוך הוא, שנאמר (במדבר יד, כ): ויאמר ה' סלחתי כדברך. אמר משה רבון העולם הריני מפיס שמחלת לישראל, אלא הודיע לעיני כל האמות שאין בלבך עליהם, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך הריני משרה שכינתי בתוכם, שנאמר (שמות כה, ח): ועשו לי מקדש, ומכירין שמחלתי להם, לך נאמר: משכן העדת, שעדות היא לישראל שמחל להם הקדוש ברוך הוא.**

האור החיים הקדוש כותב, שישנם דרגות של השראת שכינה: בשלושה, בעשרה, במאה, באלף וכו' והטופ הוא בששים ריבוא!

בא המדרש בפרשת ויצא ואומר, שאם היה חסר ממנין הששים ריבוא ולו אדם א', התורה לא היתה ניתנת ולא היה מעמד הר סיני;

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה ע, אות ח} – **רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משום רבי שמואל שאילו היו ישראל חסרים עוד אחד לא היו מקבלים את התורה.**

ולכן כשיצאו ישראל ממצרים, אומרת התורה: {שמות יב, לז} **ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף.**

לכאורה לא מובן. למה נאמר **כשש מאות אלף**, וכי הקב"ה לא ידע כמה היו?!

מצינו דבר דומה בנביא, במלחמת העי כמ"ש {יהושע ז, ה} **ויכו מהם אנשי העי כשלים ונשיהם ונשיהם וגו'** – ולמה נאמר **כשלים**?

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין מד, א} – **וכי שלשים וששה היו, והלא לא נאמר אלא כשלים וששה איש? אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כנגד רובה של סנהדרין.**

זאת אומרת, שאם כתוב **כשש מאות אלף**, משמע שהיה חסר אחד – ומי השלים למנין ששים ריבוא?

אומר הפרקי דרבי אליעזר {פ' ל"ט} – **וכשעלו ישראל ממצרים, נתיחסו כל הגברים ששים רבוא חסר אחד. מה**

דברתי העשיר לא ירבה והדל וכו', כי כלם שווים לפניו יתברך. וזהו אומרו "לכפר על נפשותיכם" – כי שוות הן.

כותב הבינה לעתים [לר' עזריה פיג'ו, דרוש כ'] – נודע [יומא 10:] כי בעגל היו ארבע כיתות: הראשונה – שעשו בלא עדים והתראה, ולאילו השקה משה ע"ה כהשקאת סוטה. השנייה – אשר היו בעדים והתראה, ואילו נהרגו מיתת בית דין על ידי בני לוי. השלישית – בעדים בלא התראה, והם העם אשר נגף ה'. והרביעית – אשר לא חטאו כלל בפועל, אבל נחשב להם חטא על אשר לא מיחו, ואילו נשארו. ובלי ספק עליהם אמר ה' [שמות לב, לד] "לך נחה את העם אל אשר דיברתי לך וגו' וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם". כי השתי כתות הראשונות כבר ספו תמו, ועל השלישית אמר מיד [שם, לה]: "וייגוף ה' את העם" וגו'. אם כן, מה שאמר: "נחה את העם וגו' וביום פקדי" וגו' על הזמנים הבאים, בהכרח על הבלתי מוחים ידבר. ובראותו יתברך כי נשארה להם זו האשמה, ובאמת לא חטאו כלל בגופם, כי הם לא עשו שום מעשה אלא בשכלם ובנפשם אשר היו רכי הלבב, שלא נתאמצו ואזרו חיל להתעורר למחות ביד האחרים, על כן רצה לתקן בעדם, למען לא יעניש אותם בעת פקדו עליהם כאשר אמר: "וביום פקדי" וגו', או שלא יהיה העונש בקושי; וזה – בתת כופר על הנפש, אשר היא לבדה חטאה ולא הגוף, ובזה יכופר כובד עוונם. ומאשר חיבור והרכבת הנפש והגוף הוא האדם השלם, וכל אחד מהם הוא חצי דבר, לכן היה הכופר נפש מחצית השקל ולא שקל שלם, כי חצי כל איש מהם החוטא ולא חציו האחר. ולזה אמר: כאשר תבוא למנות את בני ישראל, כמה נשארו מאותם שמתו בעוון העגל, לפי שהיה זה מזכיר עוון לאלו שלא מיחו, לזה יתנו כופר בעד נפשם החוטאת בקוצר רוח ובלתי התעוררות למחות. וזה, למען לא יהיה בהם נגף בפקוד אותם – כשירצה הוא יתברך, לפקוד אותם על עוונם כמו שאמר: "וביום פקדי ופקדתי", לא יהיה בהם נגף להשחיתם. ואמר שיתנו לכופר זה מחצית השקל בלבד ולא שקל שלם, וביאר הטעם לזה והוא: "מחצית השקל תרומה לה'", ירצה: מה שלא ציוויתי כי אם על מחצית השקל, הוא לפי שהמחצית האחר של השקל כבר הוא תרומה לה'; לרמז שחלק הגוף שהוא חצי האדם, הוא תרומה לה' – מופרש ומובדל לו מחטא, כי לא חטא בזה כלל.

בא האור החיים הקדוש ואומר תשובה משלו, למה נצטוונו להביא מחצית השקל;

כותב האור החיים הקדוש – וכבר כתבנו בכמה מקומות כי שכינתו יתברך שהיא בחינת כסא כבודו יתברך על ידי מעשה בני ישראל יסובבו הפרדה, והוא אומרו (ישעי' נ') ובפשעיהם שולחה אמכם, גם אומרו (משלי ט"ז) ונרגן מפריד אלוף, ועל ידי מעשה העגל שהוא כנגד כל התורה כולה יסובבו הפרדת השכינה בשורשי בחינת כל נשמות ישראל, לזה צוה ה' שיתנו מחצית השקל שהוא סימן למה שהפרידו הם

שמספרם פחות מששים ריבוא⁴. ולכן היה צורך למנותם, כדי לרומם אותם – שידעו שיש עליהם השראת שכינה!

הבאנו את דברי המדרש שאומר, שבסכ"ה מנו את ישראל עשר פעמים, וכאן זו הפעם היחידה שמנו אותם ע"י מחצית השקל; שואל **האלישיך הקדוש**, ולמה דוקא כאן צותה התורה שכל א' יביא מחצית השקל?

אומרים חז"ל (מסכת שקלים, פ"ב ה"ג) – **זה יתנו כל העובר על הפקודים. רבי יהודה ורבי נחמיה** חלוקים בענין, למה הוצרכו להביא מחצית השקל; **חד אמר, לפי שחטאו במחצית היום** שהעגל נעשה בחצות היום, ודרשו את המלים כי בושש משה לבא, בא שש [שעות, שהיום מתחלק לשתיים עשרה שעות] ולא בא, לכן **יתנו מחצית השקל. וחרנה** והאחר **אמר: לפי שחטאו בשש שעות ביום, יתנו מחצית השקל, דעבד שיתא גרמסין** שיש בו שש מטבעות שהיו בזמן משה. **רבי יהושע בי רבי נחמיה** אמר **בשם רבי יוחנן בן זכאי: לפי שעברו על עשרת הדברות, יהיה נותן כל אחד ואחד עשרה גרה** שהוא מחצית השקל כי השקל הוא עשרים גרה.

בא הגאון ר' חיים קנייבסקי זצ"ל בספרו **טעמא דקרא** ואומר דבר נפלא;

אומרת התורה, שאהרן הכהן צוה על האנשים להביא זהב – {לב, ג} **וַיִּתְּפְּרוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל אֶהֱרֹן;**

כותב ר' חיים קנייבסקי – ומבואר דמחצית השקל ולא מחצית מטבע אחרת, וי"ל עוד טעם משום שנאמר "וַיִּתְּפְּרוּ" כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם" ומשקל נזם מצינו בפ' חיי שרה נזם זהב בקע משקלו ובקע הוא מחצית השקל כמ"ש בקע לגלגלת מחצית השקל. נמצא כל אחד נתן לעגל מחצית השקל ולכך הוצרכו כפרה מחצית השקל⁵.

אמרנו, שהם נצרכו להביא כופר נפש היות והם לא מיחו במעשה העגל, ומכאן יוצא שעם ישראל ערבים זה לזה – אבל למה שהעני והעשיר יביאו את אותו סכום של מחצית השקל?

אמר האלישיך הקדוש – ואחרי הודיע היותנו ערבים זה לזה על אחדות הנפשות, ושהכופר על בחינת הנפש אמר "העשיר לא ירבה וכו'". ואל תתמה למה אעכב ביד העשיר שלא ירבה ואעמיס על הדל שלא ימעיט, כי הלא הכוונה היא לכפר על נפשותיכם, ואם הייתי מכביד על העשיר או מרשהו שירבה ומיקל על דל, הלא יראה כי נפש העשיר חשובה יותר ויקר פדיונה כי לא על חנם העשירו קונו. על כן הטבתי אשר

⁴ **ברוך שאמר:** וא"כ אין עליהם השראת שכינה!

⁵ **ברוך שאמר:** היינו נזם תמורת נזם.



ז, ד: אָמַר לַחֲכָמָה אַחֲתִי אֶת. הַשָּׁמַיִם לִוִּין מִן הָאָרֶץ וְהָאָרֶץ מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁנֵאֲמַר (דברים כח, יב): יִפְתָּח ה' לָךְ אֶת אוֹצְרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם. הַחֶסֶד לֹוֶה מִן הַצְדָּקָה וְהַצְדָּקָה מִן הַחֶסֶד, שְׁנֵאֲמַר (משלי כא, כא); רֹדֵף צְדָקָה וְחֶסֶד. הַתּוֹרָה לֹוֶה מִן הַמִּצְוֹת וְהַמִּצְוֹת מִן הַתּוֹרָה ...

אומר הבאר משה – נמצינו למדים שרצונו של המקום ב"ה הוא שכל אחד ידע שאין הוא דבר שלם בפני עצמו, אלא זקוק הוא לעזרת הזולת ורק בהתאחדם יחד נחשבים הם כשלימות.

תדע שזוהי מעלתם של ישראל, שהרי אמרו עה"כ {משלי יד, לד} צדקה תרומם גוי – אלו ישראל, שנאמר {דה"א יז, כא} ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, {ופסוק זה צדקה תרומם גוי נדרש גם על מחצית השקל מדרש תנחומא בפרשתנו}, היינו שהצדקה שהיא ביטוי לאחדות – משפיע ומקבל – תרומם גוי, שבזה הם 'גוי אחד', וזהו שרשם כאמור, ולכן אמרו {מנחות כז, א} וכן ישראל בהרצאה עד שיהיו כולן באגודה אחת שנאמר {עמוס ט, ו} הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה, ופירש"י: "כשהן מתעניין אין נענין עד שיהיו כולן באגודה אחת, צדיקים ורשעים {עיין כריתות ו, ב} דומיא דעושין ואין עושין פירות, כי בהתקשרות שבין ישראל לבין עצמם, מתמלא החסרון של היחידים בתורה ובמצוות כמו בממון, והיינו כי כשם שבאפשרות האדם לעשות צדקה עם רעהו ולהשלים חסרונו, כך גם ברוחניות קיימת העצה של התחברות ואחדות, כמ"ש {ויקרא ר"פ} "לך יוקשרו כולם באגודה אחת ויכפרו אלו על אלו, ואם עשיתם כך אותו שעה אני מתעלה הה"ד הבונה בשמים וגו'".

נמצא שזהו כבודו של מקום שיהיו ישראל אגודה אחת, שהרי 'אותה שעה אני מתעלה' והיינו כמ"ש עה"כ {דברים לג, ה} ויהי בישראל מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, כשישראל שוין בעצה אחת מלמטה, שמו הגדול משתבח מלמעלה שנאמר: 'ויהי בישראל מלך – אימתי בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל'.

וזוהי משמעותה של מצוה מחצית השקל, ולכן פסק הרמב"ם {פ"א מהלכות שקלים הל' א} שאפילו העני מוכר כסות שעל כתפו ונותן מחצית השקל, משום שבזה מוכח הקשר הנצחי שבין ישראל לעצמם, ובינם לבין קונם כאמור.

ואפשר להוסיף עוד על פי מה שפירש"י {במדבר יב, יב} עה"כ ויאכל חצי בשרו "מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח בידו לעזור ואין עוזרו הרי נאכל חצי בשרו שאחיו בשרו הוא" והנה מצינו ברמב"ם {פ"א מהלכות מתנות עניים הל' ב} "וכל ישראל והנלוה אליהם כאחים הם" נמצא שכל אחד ואחד הוא חצי מהשני, וזהו הרמז למחצית השקל.

במעשיהם לשוב ליחדם יחד, ולהכרת הדבר הראהו כמין מטבע של אש מתחת כסא כבודו כי שם בחינת שורשי נשמות בני ישראל ואמר לו זה יתנו פירוש יחזור לתת סוד מחצית השקל שהפריד והוא זה יסוד וסוד הדבר...

א"כ ברגע שבנאדם חוטא, הוא מפריד את עצמו מהקב"ה. ולכן אומר הקב"ה, אתה תביא מחצית השקל וביחד איתי זה יהיה שקל שלם.

בא האלשיך הקדוש ומוסיף על הדברים – כיון שהנשים לא חטאו בחטא העגל, שנאמר {קהלת ז, כח} וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מִצְּאֵתִי, לכן מביאים רק 'מחצית השקל' ולא שקל שלם, כי רק הגברים חטאו.

כותב הכתב סופר – ונ"ל כי נדבת המשכן היה לכפר על ענין העגל והיינו תחת שכפרו בעגל ולא האמינו כי ה' משגיח עליהם בלי ממוצע יעשו את המשכן לשכון כבוד ה' בתוכם ואמונה זו היא הכפרה, והנה אם אמנם דרכי התשובה לא ננעלו מכל מקום אלמלא הקב"ה עוזר לאדם להוציא מחשבתו אל הפועל לא יוכל לו רק כשאדם חפץ להטיב מעשיו ה' בעוזרו וכי כן אין לאדם בתשובה רק החצי וחציו לה' העוזר והסומך הנופלים ממנו לשוב אליו, ולכן ציוה שיתן כל א' מחצית השקל ולא שקל שלם להראות להם כי להם רק חצי התשובה, והיתר מה' הוא ואומר מעתה כי נתקשה משה רבינו ע"ה והיה תמוה לו למה ציוה בנתינת מחצית השקל ולא שקל שלם והראה לו ה' כמין מטבע של אש מתחת כיסא הכבוד, היינו שהראהו כי אין בידם רק חצי הדבר כי הוא העוזר והסומך וידיו פרושות מתחת כסא הכבוד ית"ש לקבל לבם ולעזרם שיוכלו לשוב אליו, ואמר "זה יתנו" וכזה יתנו, היינו לפמ"ש אין הכונה בנתינת מחצית השקל דבר זה רק מחצית השקל רמז למה שנותנים ויתנו למשכן אין להם בו רק חצי דבר, והיינו זה יתנו לא שזה מכוון הנתינה רק כזה יתנו כל מה שנותנים הכל רק כזה כי אלמלא הקב"ה עוזרו לא יוכלו לעשות תשובה וכן בכל מצוה ומצוה כל מה שנותנים לה' רק להם חצי הדבר והיתר לה' הסומך והעוזר ית"ש וק"ל.

בא הבאר משה מאוז'רוב ומסביר דברי מדרש;

אומרים חז"ל {שמות רבה, פרשה לא, אות טו} – **בוא וראה כל בְּרִיּוֹתָיו שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִוִּין זֶה מִזֶּה, הַיּוֹם לֹוֶה מִן הַלֵּילָה וְהַלֵּילָה מִן הַיּוֹם, וְאֵינָן דִּנִּין זֶה עִם זֶה כְּבָרִיּוֹת, שְׁנֵאֲמַר (תהלים יט, ג): יוֹם לִיּוֹם יִבֵּעַ אֲמֹר. הַלְבֵּנָה לֹוֶה מִן הַכּוֹכָבִים וְהַכּוֹכָבִים מִן הַלְבֵּנָה, וְכִשֶּׁהֱקִדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה אֵינָם יוֹצֵאִים, שְׁנֵאֲמַר (איוב ט, ז): הָאֲמֹר לַחֶרֶס וְלֹא יִזְרַח וּבְעֵד כּוֹכָבִים יִחַתֵּם. הָאוֹר לֹוֶה מִן הַשָּׁמֶשׁ וְהַשָּׁמֶשׁ מִן הָאוֹר, שְׁנֵאֲמַר (חבקוק ג, יא): שֶׁמֶשׁ יֵרַח עִמָּד זָבֻלָּה. הַחֲכָמָה לֹוֶה מִן הַבִּינָה וְהַבִּינָה מִן הַחֲכָמָה, שְׁנֵאֲמַר (משלי**



ועוד, לא מצינו שהחתולה מעבירה הדרכה לילדיה – כיצד לחצות את הכביש בבטחה – כולם עוברים את הכביש, ובס"ד א' למיליון רק נדרס 😊 – לעומתם, בני אדם עוברים הדרכות על גבי הדרכות כיצד לחצות את הכביש בבטחה, וכל שני וחמישי משיהו נדרס!

אתם חושבים שגמרנו בזה – ומה עם שידוכים?!

לחתולים אין שום בעיה – לא צריכים 'דור ישרים', מוצאים את השידוך שלהם במהירות, ליד הפח השכונתי – 'ענבי הגפן בענבי הגפן' – אין להם צרות של משכנתא ... מיד מעמידים להם דורות ישרים 😊. לעומת זאת, אצל האדם – זוגות צעירים מתעלקים על ההורים עד זיבולא בתרייתא – חשבת שחיתנת את הילד או הילדה אז השתחררת קצת?! להיפך – קיבלת עוד אחד בתור בונס 😊 – כעת לך תשלם לו משכנתא, ואם הכולל לא שילם את המשכורת החודש, אז אתה הופך להיות הבנק שלו ... ומדי פעם הוא גם עולה לשותות אצלך קפה – כי המצב אצלו 'בוץ' 😊

א"כ למה ברא הקב"ה את האדם דוקא בצורה הזאת – שיהיה נזקק לחסדי האחר? אומר **הסבא מקלם**, כדי להשריש בנו, שהאדם נברא לא רק כדי לקבל – אלא כדי לתת ולהועיל לאחרים!

כך ברא הקב"ה את עולמו, שכל אדם יזדקק לשני – ללמדנו, שאדם לבדו לא נקרא 'שלם', אלא רק לאחר שהוא מתחבר עם אדם נוסף!

א"כ נוכל להבין כעת טוב מאד – כשהולכים למנות את עם ישראל – "כִּי תֵשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנִתְּנוּ אִישׁ כְּפָר נַפְשׁוֹ לֵה" – כמה?! מחצית השקל! – ללמדנו, שא' בלי השני לא יכול להסתדר! וזו המעלה הגדולה של עם ישראל, אומר לנו **הבאר משה**, כשהם מאוחדים ומלוכדים – וזהו היסוד הגדול של מחצית השקל.

ובהקשר לפורים שאנחנו עדיין נמצאים תחת השפעתו – ידוע שמה שביקש המן לשקול שקלים על ישראל, היה כדי לעורר את הפירוד שהיה בהם כמ"ש {אסתר ג, ח} "יִשְׁנֻ עִם אֶחָד מִפְּזֵר וּמִפְּזֵר בֵּין הָעַמִּים", ולכן אמר הקב"ה לישראל "הקדימו שקליכם לשקליו" – תנו מחצית השקל כדי להראות עד כמה אתם מאוחדים! – וזמ"ש אסתר המלכה {אסתר ד, טז} **לֶךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים**.

וכחיזוק לדבריו, כותב בנו של ר' חיים מוולוז'ין, בהקדמה לספרו **נפש החיים** – "וכה היה דברו אלי תמיד, שזה כל האדם לא לעצמו נברא, רק להועיל לאחרים [לאחרים] ככל אשר ימצא בכחו לעשות".

כדי להבין את הרעיון, נצטרך לגשת למשנתו של **הסבא מקלם**;

נזר הבריאה – האדם – הוא היצור האומלל ביותר בתבל – ולמה? שלא מסוגל לעשות שום דבר בכוחות עצמו; מהרגע שהוא נולד ועד לרגע שבו הוא נפטר מן העולם, הוא נזקק לחסדי אחרים;

האישה בלידתה – נזקקת למיילדת, שאינה יכולה ללדת בכוחות עצמה; נולד הילד בס"ד – מהרגע הראשון הוא צריך עזרה – נמצא 24 שעות עם אמו, שמטפלת בו; מאכילה אותו, מחליפה לו, מנקה אותו וכו'.

ברוך ה' הוא כבר גדל והגיע לגיל שנה – האם הוא מסוגל ללכת בכוחות עצמו?! ודאי שלא; במשך כמה חודשים עוזרים לו ללכת על רגל אחת ... עד שהוא מצליח ללכת בכוחות עצמו – עושים לו 'טקס קניית נעליים' – עד שהמצב קצת נרגע, פתאום הוא מתחיל להוציא שיניים! – כל השכונה ערה;

כל הלילה הוא צורח – מורחים לו ג'ל על החניכיים, כדי להשתיק את 'מקורות היר' 😊

שואל הסבא מקלם – האם ראינו פעם חתולה שבוכה, בזמן שיוצאים לה שיניים?! למה דוקא עם האדם הדבר שונה??? למה שהאדם לא יגדל בדיוק כמו החתול???

אף פעם לא ראינו חתול, שנולד עם רגל עקומה! – האם ראינו פעם חתול שנזקק לאורתופד?! 😊 כולם נולדים עם ארבע רגלים ישרות;

שוכבים עשרה ימים על הרצפה, ולאחר מכן מתחילים ללכת על הרגלים! – ישר הם מקבלים הדרכה מהאמא: "בבקשה תכירו – זה הפח אשפה; בימים שני וחמישי יש בשר. בשלישי ורביעי יש דגים – סלאמת!"

אוכלים מהפחים – ואף אחד לא מקבל סלמונלה! – תמיד בקו הבריאות; אף אחד לא מצונן, ולאף אחד אין שפעת – אוכלים זבל, ובריאים כמו שור! 😊

ויהי רצון שבזכות האחדות שבעם ישראל, נזכה לביאת גואל צדק ולבנין בית המקדש השלישי ב"ב אמן ואמן!!!



פרשת כי תשא – לבטל את העגל – שנת תשפ"ב.

השנית, ונתנו כל אחד מחצית השקל, והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ושנה, והשוו בהם עניים ועשירים, ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשתיכם, שהקרבנות לכפרה הם באים. והשלישית היא תרומת המשכן, כמו שנאמר (שמות לח כד) כל מרים תרומת כסף ונחשת, ולא היתה יד כלם שוה בה, אלא איש איש מה שנדבו לבו.

מחצית השקל שמדברת התורה בפרשת השבוע, נועדה למקום א' – הכל התנקז אל אדני המשכן; אדני החצר כיודע היו מנחושת, ואדני המשכן היו מכסף. סך התרומות לאדנים ממחצית השקל, אומרת התורה בפרשת פקודי: {לח, כה} **וְכֹסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כָּכָר וְאַלְף וְשִׁבְעֵי מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ ... {כז} וְיִהְיֶה מֵאֵת כָּכָר הַכֹּסֶף לְצִקָּת אֶת אֲדֹנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדֹנֵי הַפָּרֹכֶת מֵאֵת אֲדֹנֵים לְמֵאֵת הַכָּכָר כָּכָר לְאֶדָן;** למשכן היו בעצם 48 קרשים, כאשר כל קרש נכנס בתוך שני אדנים – א"כ בסכ"ה היו 96 אדנים. וחוצו מזה, היתה פרוכת המסך שאליה היו צריכים ארבעה אדנים, ובסכ"ה היו מאה אדנים שעליהם עמד המשכן.

שאלה ראשונה שצריכה ביאור;

הקב"ה לא אמר להביא מחצית השקל זהב כדי לעשות מנורה, וכך גם לא כפורת. אלא הוא ביקש מחצית השקל על מנת לעשות אדנים שהיו את התושבת המרכזית של המשכן – והשאלה שנשאלת היא, למה דוקא בדבר הזה צוה הקב"ה לתת מחצית השקל?

דבר ראשון צריך לדעת, שהציווי לתת מחצית השקל בא לאחר חטא העגל, ולכן אומרים חז"ל, שכל הציווי שצוה הקב"ה להביא דוקא מחצית השקל ולא שקל שלם, כדי לכפר על מה שנעשה בחטא העגל – ואיך קשור מחצית השקל לכפרה על חטא העגל?

אומרים חז"ל {תנחומא, כי תשא, אות י} - מחצית השקל. על שחטאו בשש שעות בחצי היום, יתנו מחצית השקל שהוא

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת כי תשא. כידוע, עוסקת הפרשה בענין חטא העגל. ידועים דברי חז"ל על הפסוק {שמות לב, לד} **וּבִיּוֹם פְּקֻדֵי וּפְקֻדֹתֵי עֲלֵיהֶם חֲטָאתָם;**

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ק"ב, א} – אמר ר' יצחק: אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר {שמות לב-לד} **וּבִיּוֹם פְּקֻדֵי וּפְקֻדֹתֵי עֲלֵיהֶם חֲטָאתָם** – היינו, כל סבל של יהודי בעולם הזה, עד בואו של משיח צדקנו, יש בו משהו מחטא העגל.

אבל בתחילת הפרשה, עוסקת התורה במצות מחצית השקל;

אומרת התורה: {ל, יא} **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: {יב} כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָקְדֵיהֶם וְנָתַנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לֵה' בְּפָקֶד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם גִּגֵּף בְּפָקֶד אֹתָם: {יג} זֶה יִתְּנוּ כָל הָעֶבֶר עַל הַפְּקֻדִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים גֶּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לֵה': {יד} כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת ה': {טו} הָעֹשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהַדָּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחֲצִית הַשֶּׁקֶל לַתֵּת אֶת תְּרוּמַת ה' לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיהֶם.**

אומר רש"י – כפר על נפשתיכם. שלא תנגפו על ידי המנין. דבר אחר לכפר על נפשתיכם, לפי שרמז להם כאן שלש תרומות, שנכתב כאן תרומת ה' שלש פעמים אחת תרומת אדנים, שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל, ועלה למאת ככר, שנאמר (שמות לח כה) וכסף פקודי העדה מאת ככר, ומהם נעשו האדנים, שנאמר (שמות לח כז) ויהי מאת ככר הכסף וגו'. והשנית אף היא על ידי מנין שמנאן, משהוקם המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חמש הפקודים (במדבר א א) באחד לחדש השני בשנה

תירוץ נוסף, אומר האלשיך הקדוש – כיון שהנשים לא חטאו בחטא העגל, שנאמר {קהלת ז, כח} **וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלָה לֹא מִצָּאתִי**, לכן מביאים רק 'מחצית השקל' ולא שקל שלם, כי רק הגברים חטאו.

תירוץ נוסף, מצאתי בדברי **השמן ראש** {ח"ט עמ' של"א};

כותב השמן ראש – עוד יש לומר בטעם מחצית השקל, כי הנה איתא בזוה"ק {ח"ג ז.} דכר בלא נוקבא פלג גופא אקרי ע"ש. ואם כן האדם הוא שלם רק בשעה שהוא נושא אשה. ולכן אמרו {בראשית ה, ב} זכר ונקבה בראם וגו' ויקרא את שמם אדם, שאינו קרוי אדם עד שישא אשה {יבמות סג.}. ומצות נתינת מחצית השקל הוא מבין עשרים שנה ולמעלה, כמו שאמרו {קידושין כט.} עד בן עשרים יושב הקב"ה ומצפה שישא אשה. ומבין עשרים הוא עובר על הפקודים, ובירושלמי {שקלים א, ג} כל דעבר בימא, לרמז על זיווגו של אדם שקשה כקריעת ים סוף {סוטה ב.}. ולכן הדין נותן כי איש ואשתו יתנו שקל שלם ביחד, כי שקל בגימטריא נפש, ורק ביחד המה נחשבים כנפש שלם. ובהיות כי מחצית השקל בא לכפר על חטא העגל {ירושלמי שקלים ב, ג}, והנשים לא חטאו בעגל {פרקי רבי אליעזר פרק מה}, ואין צריכין לכפרה, רק האיש שהוא פלג גופא, על כן נותן רק מחצית השקל.

זהו הענין של עשרים גרה השקל. דאיתא במעשה תורה {פ"ח מ"ט} עשרה דברים האיש זוכה מהאשה, ז' מלאכות עושה לבעלה, וג' הן, מציאתה שלו, אוכל פירות נכסיה בחייה, ויורשה. וכנגדו עשרה דברים חייב איש לאשה, ג' מן התורה וזק מדברי סופרים {ומקורו ברמב"ם הלכות אישות יב, ב}. ואם כן יש ביחד עשרים גרה להשקל, הנפשות של איש ואשה ביחד שהמה נפש שלם, יש ביניהם התחייבות על עשרים דברים, אבל הכפרה הוא צריך רק על מחציתו, שהוא כנגד חלק האיש, כי מחצית השקל השני תרומה לה, כי חלק אשתו לא נפגם, והוא מרומם לה'.

והנה איתא בטור {סימן תי"ז} **ראש חדש אינו אסור בעשיית מלאכה ... איתא בירושלמי: הני נשי דנהיגי דלא למיעבד עבידתא בריש ירחא מנהגא**⁷. ואיתא בפרק מ"ה מפרקי דרבי אליעזר: **לפי שלא רצו נשים ליתן נזמיהן לבעליהן במעשה העגל לכך נתן להן הקב"ה שכן שיהו משמרות ראשי חדשים יותר מהאנשים** ונתן להם שכר לעולם הבא, שהן עתידות להתחדש כמו ראשי חדשים, שנאמר [תהילים קג, ה] **הַמִּשְׁבֵּעַ בְּטוֹב עֲדִיךָ תִּתְחַדֵּשׁ כְּנֶשֶׁךְ נְעוּרֶיכִי**⁸.

⁷ **ברוך שאמר:** פירוש: אותן נשים שנוהגות שלא לעשות עבודה בר"ח – מנהג הוא.

⁸ **ברוך שאמר:** הדברים מובאים ג"כ ברש"י [מסכת מגילה כב, ב]: ושמעתי מפי מורי הזקן ז"ל שניתנה להם מצוה זו בשביל שלא פירקו נזמיהן בעגל (תוספות). ואני מצאתי בפרק מ"ה דברייטא

ששה גרמיסין. רבי יוחנן אמר: **על שעברו על עשרת הדברות⁶, לפיכך יתן כל אחד ואחד עשרה גרה שהוא מחצית השקל. רבי שמעון בן לקיש אמר: לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף ונטל כל אחד ואחד מטבע, לפיכך יתן כל אחד ואחד מטבע.**

בא הכלי יקר ומביא עוד שני תירוצים נוספים – **וטעם למחצית השקל**, נמצאו במדרשים כמה דרכים שונות ואומר אני להוסיף עליהם עוד ג' טעמים. האחד הוא, לפי שבמעשה העגל גרמו שבירת הלוחות לשנים ע"כ יתנו בקע דהיינו שקל בקוע לשנים. השני הוא, לפי שזה היה כופר נפש וידוע שמצד הנפש אין יתרון לשום אדם על חבירו כי נפש החיוני שוה בכלם על כן עשיר ורש שוין בכופר זה, ולפי שכל אדם הוא שקל שלם, וכל מחצית נכלל במספר י' כי כן מנו רז"ל (נדה לא). במאמר שלשה שותפין באדם י' דברים הבאים מן אב ואם וי' דברים הבאים מן הקב"ה וא"כ הרי האדם השלם עשרים גרה ומחציתו תרומה לה' לכפר על חלק הנפש.

נרחיב בתירוץ השני;

אומרת הגמרא {מסכת נדה לא, א} – תנו רבנן: שלשה שותפין יש באדם; הקב"ה ואביו ואמו. אביו מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין. אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין. והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור פה והלך רגלים ובינה והשכל.

משמע, שהאבא ואמא נותנים בולד עשרה חלקים, וכך גם הקב"ה נותן בו עשרה חלקים. וברגע שהאדם חוטא, חלקו כביכול של הקב"ה באדם לא חוטא, שהרי אנו אומרים בכל בוקר: **"אֱלֹהִי, נְשָׁמָה שְׁנַתָּה בִּי טְהוֹרָה. אֶתָּה בְּרַאתָה, אֶתָּה יִצְרַתָּה, אֶתָּה נִפְחַתָּה בִּי, וְאֶתָּה מְשַׁמְרָה בְּקֶרְבִּי** וכו'" – אם הנשמה נשארת נקייה, לכן רק הצד של האבא והאמא חוטא, ולכן מביאים מחצית השקל (שהשקל הוא עשרים גרה, וממילא מחצית השקל תהיה עשרה גרה) – כנגד עשרה חלקים של האבא והאמא שחטאו.

תירוץ נוסף, כותב הש"ך על התורה – חצי השקל, כדי שיחשוב האדם שהוא חצי ואינו שלם כי מה שלימות יש לו לאדם מאחר שהוא מורכב מארבעה יסודות, וכנגד השני יסודות שהם נתפסים שהם מים ועפר הוא חצי שקל, אבל האש והרוח אינו נשקל. **השקל** עם ארבע אותיות והמלה גימטריא מים ועפר.

⁶ **ברוך שאמר:** הראיה, שלקח משה את הלוחות ושבר אותם; הוא לא שבר רק את הצד של 'בין אדם למקום', אלא גם את הצד של 'בין אדם לחברו' – כי אם פגמו באחד, פגמו גם בשני.



יש להתבונן באדנים ששל המשכן היו כסף ושל החצר היו נחושת, עפ"י מאמר הזוה"ק {ח"א צ"ד:} בפסוק אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו' בקדמיתא חצריך לבתר ביתך לבתר היכליך דא פנימאה מן דא.

דהנה האדנים הם יסוד הבנין, ושל המשכן היו כסף להורות שיסוד הכל היא אהבת ה' – מלשון "נכסוף נכספת" כי היא יסוד ותכלית הכל, ובק"ש פתח ואהבת שאפילו יראת ה' נמי מיוסדת על האהבה שמתירא שלא יאבד האהבה. מה גם יראת הרוממות שבוודאי א"א בלתי שתקדם האהבה, ויראה בלתי אהבה היא יראת העונש מגנה אותה הזוה"ק מאד כידוע, מה גם תכלית הכל בודאי היא אהבה ודביקות ונשיקין לאשתאבא בגופא דמלאכ. וע"כ האדנים שמורים כשמים על אדנות ויראת ה' צריכין להיות של כסף...

וכראיה לדברי השם משמואל, הייתי רוצה להביא את דברי הילקוט ראובני בפרשת חיי שרה;

א' משמותיו של הקב"ה הוא י'הו"ה, שמבטא את מדת הרחמים. ואם תכפיל אותו תקבל כס"ף – איך? אם תכפיל א' בשני והפוך – דהיינו י' * ה' = 50 – י' * ה' * י' = 50 + 50 * י' = 30 – י' * ה' = 30 ~ בסכ"ה יוצא 160 גימט' כס"ף.

וזוה מה שאומר לנו השם משמואל, כדי לבטא את הקרבה של עם ישראל לקב"ה ואת חיבתו של הקב"ה אלינו, הוא צוה שהבסיס למשכן יהיה דוקא מכסף – שמבטא את הכיסופין והערגה בינו לבין כנסת ישראל.

למרות דבריו הנפלאים של השם משמואל, מצאתי דבר שנוגד את דבריו; הדברים מבוססים על ג' ספרים: ריקאנטי, שערי אורה והמגלה עמוקות בפרשת ואתחנן אופן ע"ה – שלשתם ביחד הולכים בקו אחר משלו, והייתי רוצה לעמוד על הרעיון הנפלא שלהם;

אומר המדרש בפרשת תרומה {שמות רבה. פרשה לה. אות ה:}
– **ועשית את הקרשים. מה כתיב למעלה (שמות כה, ג):**
וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת. זהב
זו בבל, שנאמר (דניאל ב, לב): הוא צלמא ראשה די דהב
טב. וכסף זו מדי, שנאמר (דניאל ב, לב): חדוהי ודערעוהי
די כסף. נחשת זו יון, שנאמר (דניאל ב, לב): מעוהי
וירכתה די נחש. אבל ברזל אין כתיב כאן, לא במקדש ולא
במשכן, למה, שנמשל בו אדום, שהחריבה בית המקדש.
ללמדך שמכל המלכיות יקבל הקדוש ברוך הוא דורון
לעתיד לבוא חוץ מאדום, והרי בבל אף היא החריבה אותו,
אלא על שלא קעקעה אותו, אבל אדום מה כתיב בה
(תהלים קלז, ז): האמרים ערו ערו עד היסוד בה, עד
עכשיו היסוד בה, לפיכך לא נכתב ברזל במשכן ובמקדש,
שמשולין בו אדום.

ואם כן על ידי חטא העגל ניטל מאתנו המועד של ראש חודש, וחסר לנו מעלת הי"ב ראשי חודשים, ועל זה בא התיקון של מחצית השקל כופר נפשו. ולכן כי תשא את ראש בני ישראל, המועדים של בני ישראל הנקראים 'ראש', היינו ראשי חדשים אשר לעמך נתת, אז ז"ה יתנו כל העובר על הפקודים, מחצית השקל, יהא זה כופר נפש על הי"ב ראשי חדשים שניטלה מהם וניתנה להנשים.

לאחר הדברים האלה, נוכל לחזור לשאלה שפתחנו בה – למה צוה הקב"ה להביא מחצית השקל דוקא עבור האדנים;

בפרשת תרומה, עומד השם משמואל על שאלה מעניינת מאד – למה צוה הקב"ה להביא תרומות במספר 13;

כותב השם משמואל {תרומה שנת תרע"א} – ברש"י י"ג דברים הוצרכו למלאכת המשכן. ונראה דהנה רש"י והרמב"ן פליגי. רש"י ס"ל דמעשה העגל קדם לציווי מלאכת המשכן, והרמב"ן ס"ל דהציווי היה קודם מעשה העגל והעשיה אחריו. ובפולגתם פליגי הזוה"ק והמד"ר. דבזוהר מפורש כרמב"ן ובמד"ר כרש"י שכתב אני ישנה ממעשה העגל והקב"ה מרתיק עלי ויקחו לי תרומה וכו'. ובמדרש תנחומא מפורש אין מוקדם ומאוחר בתורה. והנה כתיב {מ"א ח} כי האמנם ישב אלקים על הארץ, ובאמת שהדבר מתמיה איך שבדברים גשמיים תהיה השראת השכינה. זהו שמים לא זכו בעיניו ובמלאכיו ישים תהלה, אך זה בא מפאת גודל האהבה שיש להשי"ת לעמו ישראל. ע"כ עבר חוק הגבול והנימוס ... והנה לכל דבר צריכין התעוררות מהתחתונים כידוע, ולעורר אהבה רבה זו באה נדבת המשכן שהיתה בישראל אהבה רבה מאד. ובכל נפשם ומאודם בהשתוקקות נפלאה התנדבו למשכן כמבואר במדרשים עד שלשני בקרים הביאו את כל הנדבה והיתה דיים לכל המלאכה וגו'. ואה"ר זו עוררה למעלה ג"כ אה"ר לבוא לשכון כבוד את עמו. וזה הטעם שהמשכן הוקם מנדבת ישראל ולא כענין הלוחות שהראה הקב"ה למשה מחצב של סנפירינין מתוך אהלו. וכה היה יכול להיות גם עבור המשכן, אך הם הדברים שאמרנו שכל השראת השכינה שבמשכן היתה רק מפאת נדבת ישראל. ואם לא לא היה מעורר האה"ר למעלה כנ"ל. אך ידועין דברי האריז"ל בפסוק {ש"א ב} ולו נתכנו עלילות. שגם זה הכוח והאה"ר שבישראל לאביהן שבשמים לעורר מלמעלה ג"כ בא מהשי"ת...

דרכי אליעזר שמעו הנשים ולא רצו ליתן נזמיהן לבעליהן אלא אמרו להן אתם רוצים לעשות פסל ומסכה שאין בו כח להציל ונתן הקב"ה שכרן של נשים בעולם הזה שיהיו משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים ולעוה"ב הן עתידות להתחדש כמו ראשי חדשים שנאמר תתחדש כנשר נעורייכי ע"כ).

הַאֲדָם. ואת ספר משלי הוא מסיים בפס' {לא, ל} **שֶׁקֶר הַחַן** וְהַבֵּל הַיִּפִּי אֲשֶׁה יִרְאֶת ה' הִיא תִתְהַלֵּל.

לאחר העקידה, אומר הקב"ה לאברהם אבינו: {בראשית כב, יב} **עֲתָה יָדַעְתִּי כִּי יִרְאֶה אֱלֹהִים אֶתָּה.**

עלינו לדעת שלקבל יראה זה לא דבר פשוט. ולכן את מעמד הר סיני, פתח הקב"ה ברעידת אדמה;

כותב הרמב"ן {כ, יג} – ובהיותם שם בתחתית ההר מצפים ומתיצבים ירד ה' על ההר באש (שם יח), ויעל עשנו עד לב השמים חשך ענן וערפל (דברים ד יא), וחרד ההר עצמו ונזדעזע (לעיל יט יח) כאשר יעשו ברעש הנקרא "זלזלה" או יותר מכן. וכן כתוב (תהלים קיד ד) ההרים רקדו כאלים גבעות כבני צאן, ואינו משל, כאשר איננו משל הים ראה וינס הירדן יסב לאחור (שם ג), ונתחזק קול השופר מאד (לעיל יט יט), אז ראו העם וינועו לאחור ויעמדו מרחוק (כאן) יותר מן הגבול, ואז אמרו אליו כלם שלא ידבר עמהם האלהים כלל פן ימותו, כי במראה נהפכו ציריהם עליהם ולא עצרו כח (דניאל י טז), ואם ישמעו הדבור ימותו, ומשה חזקם ואמר להם אל תיראו (פסוק כ), ושמעו אליו ויעמוד העם מרחוק במעמדם (פסוק כא), כי לא רצו בכל דבריו להתקרב אל הגבול, ומשה נגש אל הערפל (שם), לא בא בתוכו, ואז דבר אלהים עשרת הדברות.

כותב הרמ"א {או"ח סי' א, א} – "שְׁוִיתִי ה' לִנְגְדִי תָמִיד הוּא כָּל־גְּדוֹל בְּתוֹרָה..." – אין מעלה גדולה מזו!

א"כ יראת שמים זו מעלה שקונים אותה בעמל וביגיעה רבה! ואומרת לנו הגמרא, שכלפי משה רבינו "מילתא זוטרתא היא" – וכאן עולה לה השאלה, שהרי משה רבינו לא דיבר לעצמו אלא לעם ישראל – "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך" ולא אמר "ועתה משה וכו'" – והרי אנחנו לא במעלת משה רבינו, אז מה פתאום פונה משה רבינו לעם ישראל?

באה הגמרא במסכת מנחות ועונה תשובה;

אומרת הגמרא {מסכת מנחות מג, ב} – **תניא היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר {דברים י"ב} ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך.**

אומר רש"י – מה ה' אלהיך וגו'. קרי ביה מאה.

כשאומרים לנו חז"ל אל תקרי 'מה' אלא 'מאה', צריך להבין מה היה כ"כ קשה לחז"ל לקרוא 'מה' – למה הם היו חייבים לשנות?! – התשובה היא, שמוכרחים לשנות! לכל בנאדם יראת שמים זה לא דבר פשוט. אצל משה רבינו זה היה פשוט. אבל אצל שאר העולם זה לא! אז איך כל א' מאתנו יגיע ליראת שמים?! אם הוא יברך מאה ברכות בכל יום; אם

בפרשת ויקהל, **אומר המדרש** {שמות רבה פרשה מט, אות ב} – **זֶה־בִּי אֲבִרְהָם, שֶׁנִּבְחַן בְּכַבְשָׁן הָאֵשׁ כְּזֶה־בִּי. וְכִסְף, זֶה יִצְחָק, שֶׁנִּצָּרַף כְּכֶסֶף עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ. וְנַחֲשֶׁת, זֶה יַעֲקֹב, שֶׁנֶּאֱמַר {בראשית ל, כז}: נַחֲשֶׁתִי וַיְבָרְכֵנִי ה' בְּגִלְגָּלָה.**

אם כסף כנגד יצחק אבינו, אין לזה שום קשר למדת האהבה. שכן מדתו של יצחק אבינו היא גבורה⁹, שנאמר {בראשית לא, מב} **וַיִּפְתָּח יִצְחָק** – וא"כ יוצא, לכאורה, שהאדנים לא מסמלים אהבה אלא יראה!

כותב בעל הטורים¹⁰ – **את אדנים.** כנגד {שיה"ש ה, טו} **מִיִּסְדִּים עַל אֲדָנֵי פֶז וגו'** וכנגדם תקנו ק' ברכות בכל יום.

לכאורה, מה הקשר למאת האדנים ולמאה ברכות – למה נבחרו דוקא האדנים ולא משהו אחר דוגמת הקרשים, ולמה דוקא מאה ולא מספר אחר?

לאחר הדברים האלה, נוכל לעמוד על קטע גמרא שעומד עליו הספר **ביום דרך**¹¹;

אומרת הגמרא {מסכת ברכות לג, ב} – **ואמר רבי חנינא: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר {דברים י"ב} ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא זה דבר כ"כ קטן שאני מבקש ממך?! והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי: אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר {ישעיה לג-ו} יִרְאֶת ה' הִיא אוצרו. יִרְאֶת ה' הִיא אוצרו אין, אבל לגבי משה מילתא זוטרתא היא זה 'דבר קטן'. דאמר ר' חנינא: משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן, מבקשים ממנו דבר קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול.**

אומר העץ יוסף {עין יעקב שם} – **אין להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים.** כי דרך המלך לעשות אוצר ממה שאין לו במדינתו, אבל מה שיש מצוי לו, אינו נחשב אצלו לעשות ממנו אוצר. והקב"ה שברא הכל, אינו נחשב אצלו לעשות אוצר, כי הכל שלו, זולת היראה אין לו, ולזה אוצרו. וזה שאמר הכתוב {ישעיה לג, ו} יִרְאֶת ה' הִיא אוצרו {בשם הגר"א}.

שלמה המלך – החכם מכל אדם, מסיים את שני ספריו ביראה; את ספר קהלת הוא מסיים בפס' {יב, יג} **סוף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יִרְאֵה וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר כִּי זֶה כָּל**

⁹ **ברוך שאמר:** שהספירות נקראות חג"ת נהי"ם {חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות} והם כנגד שבעת הרועים: אברהם, יצחק, אהרן, משה, אהרן יוסף ודוד.

¹⁰ **ברוך שאמר:** על הפס' בפרשת פקודי: {לח, כז} וַיְהִי מֵאֵת כָּפָר הַכֶּסֶף לְעֻקַּת אֶת אֲדָנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֲדָנֵי הַפְּרִיָּה מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּסֶף כָּפָר לְאָדָם.

¹¹ **ברוך שאמר:** מאמרי עולם, מאמר ל"ו.

הוא ייקח את הכוס ויברך בכוונה 'שהכל נהיה בדברו' וכו' – ככה הוא ייזכר בקב"ה!

כותב הרמב"ם {הלכות תשובה פ"ה ה"ב} – **אל יעבר במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אמות העולם ורב גלמי בני ישראל שהקדוש ברוך הוא גוזר על האדם מתחלת בריתו להיות צדיק או רשע. אין הדבר כן אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבנו או רשע כירבעם או חכם או [א] סכל או רחמן או אכזרי או כילי או שוע וכן שאר כל הדעות. ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה.**

א"כ אולי לא נגיע למעלתו של משה רבינו, אבל נותן לנו כאן ר' מאיר עצה כדי להגיע למקסימום שאנחנו מסוגלים – לברך מאה ברכות בכל יום – בכוונה!

לאחר הדברים האלה, נוכל להגיע ליסוד נפלא שמופיע בדברי ר' מנחם ריקאנטי בפרשת תולדות;

אומרת התורה בפרשת תולדות: {בראשית כו, יב} **וַיִּזְרַע יַצְחָק בְּאֶרֶץ הַחֵמָּה וַיִּמָּצָא בִּשְׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה';**

אומר רש"י – **בארץ ההיא**. אף על פי שאינה חשובה כארץ ישראל עצמה, כארץ שבעה גוים: **בשנה ההיא**. אף על פי שאינה כתקנה, שהיתה שנת רעבון: **בארץ ההיא בשנה ההיא**. שניהם למה, לומר שהארץ קשה והשנה קשה: **מאה שערים**. שאמדה כמה ראויה לעשות ועשתה על אחת מאה ממה שאמדה.

כותב שבולי הלקט – **כשזרע יצחק אבינו ומצא מאה שערים** {בראשית כו, יב} **מיד פתחו מלאכי השרת ואמרו ברכת 'מברך השנים'.**

כותב הריקאנטי – דע כי חכמי הקבלה אמרו כי הארץ העליונה מאה שערים לכל שער בית קיבול נובעת מעיני ברכה לעולם. ומשם ינק יצחק אבינו ע"ה מאה מיני ברכות ממאה שערים הנזכר שמשם יוצא ברכה ושפע ואצילות לכל הנבראים. ולפיכך תמצא באהל מועד **מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן** שאין לך אדן שלא יהיה לו בית קיבול לקבל הברכה מן העמודים שנאמר **ווי העמודים**. וכבר ידעת כי סוד הוי"ו הוא סוד הקו האמצעי והוא סוד מאה ברכות בכל יום. כי המקיים זה יזכה בזה כי כל ברכה וברכה יש לה מקום ומעין ממה שהיא נשפע ונאצלת. ואם ח"ו יחסר מהם הרי הוא מקלקל הצנורות ומקצץ נטיות נפשו ואוי לו על חסרונם שאינו נכנס בשערי צדק לפי שהאדנים לעמודים אינם מסודרים ואין שכינה שורה על דבר פגום כי אין האהל פרוסה כסדר זה סוד **אהל בל יצען** וגו' {ישעיה לג, כ} נמצא כל הגומר בכל יום מאה ברכות כאילו פורש אהל מועד ותקעו על מאה אדנים ומתברך במאה מיני ברכות.

בתקופתו של הריקאנטי, היה חי אדם נוסף – גאון בקבלה, שקראו לו ר' **יוסף גיקטליי** – הוא חי בספרד והיה מתלמידיו של הרב אבולעפאי. חיבר ספר נפלא בשם **שערי אורה** שמהווה ספר יסוד לעבודת השם. בין הדברים שהוא עוסק בהם שם, הוא מדבר על הכוונות של שמות השם; ישנו שם א' (משמות השם) שפותח את כל שערי הברכה, והוא – אדנ"י;

כותב השערי אורה {שער א'} – ולפי שאין לכל נברא בעולם דרך להכנס לשם ית' אלא על ידו וכל שאלה ותחנונים ובקשה אינם נכנסים אלא על ידי אדנ"י, הוצרכו לקבוע בראש כל התפלות ה' [אדנ"י] שפתי תפתח וגו', כי פסוק זה כתוב אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, וזהו העיקר, ועל ידי שם זה נכנסת התפלה לפני יהו"ה ית'.

ולפי שהשם ית' משפיע כל מיני שפע ואצילות בשם אדנ"י ובו כל גנזי המלך וכל מיני עשרו ואילו יבאו ובו יתכנסו ויגנזו ומשם יתפשטו למלאות צורך כל הבריות, והוא כדמיון הברכה שהנחל נמשך לתוכה ומן הברכה מספיקים מים להשקות את הגן ולשתות ולשאר הצרכים, מכנים בתורה שם אדנ"י בכינוי **ברכה כי הברכה מלשון 'ברכה'**.

וזהו השם שבו בירך יעקב אבינו ע"ה את בניו שירש אותו מיצחק איבנו ויצחק מאברהם, והשם ית' ויתע' מסר שם זה לאברהם אבינו ע"ה לפתוח שערי אדנ"י ולקחת כל מה שצריך לו ולשאר כל בני העולם ומסר בידו בריכה זו. וזהו סוד {בראשית י"ב} ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, לא אמר 'והיה מבורך' אלא 'והיה ברכה', הרי הברכה מסורה בידך, קח כפי רצונך ... ולפיכך אמרו חז"ל {ברכות ז, ב} שהראשון שקרא את השם ית' אדנ"י הוא אברהם אבינו ע"ה באמרו {שם טו} אדנ"י י"ה מה תתן לי", כי ממנו שאל צרכיו. ואחר אברהם ירשה יצחק, וזהו {שם כח} ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו.

ועל הברכה הזאת נתקוטטו עשו ויעקב, וזו היא הבכורה שמכר עשו ליעקב וחזר יצחק וקיים המכירה כששלחו לפדן ארם, וזהו 'קום לך פדנה ארם וגו' ואל שדי יברך אתך וגו' ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך", הרי נתייחדה ברכה זו לירושה ליעקב ולזרעו לבד כשאמר 'לך ולזרעך אתך'. ולפיכך כשבא יעקב להפטר מן העולם פתח ברכה זו לשנים עשר שבטים שיקח כל אחד מהשבטים חלקו מברכה זו לירושה ... ומשה רבינו ע"ה בברכה זו בירך את ישראל קודם שנכנסו לארץ, וזה סוד {דברים לג} "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו". נמצא של אדנ"י הוא סוד הברכה, וזו היא הברכה המעשרת לדבקים בה בלי עצב ודאגה, והסוד {משלי י} ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה.

אומר הענף יוסף – ואותיותיה משולשים אב"ג. פ"י שכל כ"ז אותיות מהאל"ף ב"ת דהיינו עם אותיות מנצפ"ך¹³. הנה בכל ג' אותיות מהם הסמוכים זה לזה תמצא שאת האמצעי שבהם הוא השליש מן סך שלשתן ביחד, כגון אב"ג סך הכל ששה. נמצא אות הבי"ת הוא השלישי. וכן דה"ו הוא ביחד ט"ו. והאות האמצעי [ה] הוא השליש. וכן זח"ט סך הכל כ"ד. ואות ח' השליש ממנו. וכן יכ"ל הרי וכו'. ואות האמצעי הוא השליש וכן כלם כך, כגון רש"ת השי"ן הוא השליש. ואח"כ תצרף לאות ת' אותיות מנצפ"ך ונחשב אות צ' לת"ק ואות מ' ת"ר ואות נ' ת"ש ואות ה' ת"ת ואות כ' ת"ק. הרי כשתצרף אות כ' ואות ס' אל אות ת' סך שלשתן עולה אלף ת"ק הרי אות כ' האמצעי היא השליש.

ממשיך השערי אורה ואומר – ולפי עיקר זה אמר דוד המלך ע"ה {תהילים ק"ג} ברכי נפשי את ה', תלה הברכות בנפש בסוד שלשלת המערכות העליונות. הנפש צריכה לברך בכל יום מאה ברכות [ק] והיא כנגד ישראל, ומן הברכות המאה יגיעו עשרה שהם המעשר לרוח שהיא כנגד לוי [י], ומן העשרה של רוח יתן אחת לנשמה שהיא כנגד כהן [א' – מעשר מן המעשר]. ואם כן נמצאת למד שאם לא תברך- נפשו של אדם מאה ברכות בכל יום, לא תגיע לנשמה ברכה אחת, מאחר שאין מגיע לרוח עשר ברכות שזהו סוד הלויים שלוקחים המעשר מישראל וחוזרים ונותנים לכהן אחד מעשרה ממה שנטלו, וזהו סוד פרשת מעשר לויים וכהנים הכתובה בתורה. ולפיכך אמר {במדבר יח} ואל הלויים תדבר ואמרת אלהם, כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם, והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר, וסוד מעשר מן המעשר הוא סוד אי"ק, שאם אין ק' [ברכות] אין י' [ברכות ללוי] ואם אין י' אין א' [שהולך לכהן]. ולפיכך צריך האדם להיות זריז לברך מאה ברכות בכל יום, ואם חיסר אחת פגם. ואלו ק' ברכות הם כדמיון ק' אדנים אדני הכסף שבהם שפע אדני"י מתפשט לכל צד למאה ברכות.

א"כ מלמד אותנו כאן ר' יוסף גיקטלייט יסוד עצום – האדנים זה היסוד של מאה ברכות. ומאה ברכות זה שם של אדני"י שמוריק את כל השפע!

ולפי כי שם אדני"י הוא כדמיון אוצר לקבל שפע כל הברכות ומיני האצילות, והוא כדמיון בריכה ובית קיבול, לכך הוא מלשון 'אדני החצר' שבהם נכנסים העמודים. ותמצא כי מאה אדנים של כסף נעשו במשכן, כמו שכתוב {שמות לה} מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן, ואלו מאה אדנים שבמשכן הם כדמיון מאה ברכות שמתמלאות מן הברכה הגדולה הנקראת אדני"י¹².

ולפיכך חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום כדי למשוך מכל אחת ואחת מאלו הברכות, ואם חיסר ברכה אחת פוגם ומטיל מום. והסוד תלוי בסוד אי"ק שהוא סוד כהן לוי וישראל, שהוא סוד נפש ורוח ונשמה...

נסביר את הדברים;

אומרת הגמרא {מסכת שבת פח. א} - דרש ההוא גלילאה גלילי אחד עליה (לפניו) **דרב חסדא: בריך רחמנא** מבורך הוא ה' **דיהב אוריאן תליתאי** שנתן תורה משולשת, **לעם תליתאי** משולש, **על ידי** אדם **תליתאי** שהוא שלישי לאמו **ביום תליתאי** השלישי לפרשה **בירחא תליתאי** בחדש השלישי – הוא סיון **כמאן כרבנן: {שמות יט-יז} ויתיצבו בתחתית ההר.**

בא המדרש תנחומא, ומוסיף עוד כמה שלשות;

אומר המדרש {תנחומא, יתרו, אות י} - בחדש השלישי. זה שאמר הכתוב: הלא כתבתי לך שלשים במעצות ודעת (משלי כב, ב). אמר רבי יהושע ברבי נחמיה: זו תורה שאותיותיה משולשים, אל"ף ב"ת גימ"ל. והכל היה משלש: תורה משלשת, תורה נביאים וכתובים. משנה משלשת, תלמוד הלכות ואגדות. הספסור משלש, מרים אהרן ומשה. תפלה משלשת, ערב ובקר וצהרים. קדשה משלשת, קדוש קדוש קדוש. ישראל משלשין, כהנים לויים וישראלים. משה, אותיותיו משלשין. משבט לוי, שאותיותיו משלשים. מזרע משלש, אברהם יצחק ויעקב. בחדש משלש, ניסן אייר וסיון ...

נשאלת השאלה – על איזה אותיות משולשים מדבר כאן המדרש – והרי ישנם עשרים ושתים אותיות, ועשרים ושתים לא מתחלק בשלש!?

¹³ **ברוך שאמר:** לכאורה זה היה צריך להיקרא כמנפ"ץ, שהכ"ף סופית קודמת. אבל אנחנו מורגלים לקרוא לזה מנצפ"ך ע"פ מה כתוב בספרו של **האדמו"ר מרז'ין** בגלל סדר של ה' מלך [90] ה' מלך [90] ה' ימלך [100] כו' – שאם תכתוב כמנפ"ץ זה לא יצא אותו דבר – כ"מ = 60 נ – 50 וכו'. אבל מנצפ"ך כן – מ"נ = 90 צ = 90 פ"ך = 100.

¹² **ברוך שאמר:** לכן הם נקראים בשם 'אדנים' – ולא 'תושבות' או 'יסודות' – למה? כי השם אדני"י נמצא בכל א' וא' מהאדנים הללו!

כותב בעל הטורים – משה איש האלהים. ר"ת מאה. וס"ת משה. וזהו ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים. שאמר תנו לו ק' ברכות בכל יום (מנחות מג:), וכל ברכה וברכה יו"ד זהובים (חולין פז). הרי אלף. לכך אמר יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים, משלי.

כותב הביאור על בעל הטורים – ובספר מנחת יהודה בשם מהרי"ץ ביאר: פי' לפי שמשה לימד לישראל מאה ברכות שחייב אדם לומר בכל יום וכו' והקב"ה משלם נגד כל ברכה י' זהובים שנאמר {במדבר ז, יד} כף אחת עשרה זהב. כ"ף בגימטריא מאה, דהיינו מאה ברכות. ופירוש "כף אחת", אחת ממאה ברכות "עשרה זהב", שכרו עשרה זהובים, לכך אמר משה זו משלי. ר"ל האלף שכר מאה ברכות משלי.

א"כ יוצא, שמשה רבינו תיקן להם לישראל מאה ברכות בכל יום!

נשאלת השאלה – והלא אנחנו יודעים שדוד המלך הוא זה שתיקן לישראל מאה ברכות בכל יום???

אומר **המגלה עמוקות** – ואף על פי שאמרו רבותינו במדרש פרשת קרח (במ"ר פי"ח סימן כ"א עיי"ש) דוד ראה ברוח הקודש שמתו ק' נפשות מישראל עמד ותיקן מאה ברכות, נאם הגבר הוֹקֵם ע"ל {ש"ב כג, א} בגימטריא ק'. אם כן הרי דוד תיקן. צריך לדעת אלה המצות אין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה, וכבר אמר משה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך, אל תקרי 'מה' אלא 'מאה', הרי שמשה תיקן מאה ברכות. ותשובתו בצדו אמר דוד נאם הגבר הוֹקֵם ע"ל, מה שתיקן משה באותו יום דכתיב ביה {שמות מ, יז} הוֹקֵם המשכן, שאז אמר משה קומה ה' {במדבר י, לה} שהוא סוד שיעור קומה שלמעלה, כמ"ש וכבוד ה' מ"לא א"ת ה"משכן {שמות מ, לה} שהוא ר"ת מ"אה ...

יוצא שהמייסד של המאה ברכות הוא משה רבינו.

הבאנו את הפס' "וַיִּזְרַע יַצְחָק בְּאֶרֶץ הָהוּא וַיִּמְצָא בִשְׂנָה הָהוּא מֵאָה שְׁעָרִים" – ואמרנו, שמאה שערים הם כנגד מאת האדנים – שהם שם אדני"י – ששם אדנות נוסד ע"י אברהם אבינו, וענין הברכות נוסד ע"י יצחק אבינו – אומר הספר **ביום דרך**, יוצא שכל הברכות מבוססות על יצחק אבינו שמדתו גבורה; אומר לנו ר' מאיר על הפס' "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה" אטו יראת שמים מילתא **זוטרטא היא** והלא זה דבר קטן?! – אצל משה רבינו כן. אבל אצל כל אדם לא. אבל אם תברך מאה ברכות בכוונה בכל יום, תגיע ליראת שמים – ואומר לנו הריקאנטי, שאדם

כידוע שם אדני"י זה שם של יראה ולא שם של אהבה¹⁴. משמע, שהמאה אדנים מסמלים דינים; אומר **השם משמואל**, שהמאה האדנים הם סמל של אהבה ולכן הם היו עשויים כסף; אומר לנו המדרש – לא. כסף זה יצחק אבינו שמדתו גבורה. ואומר לנו **השערי אורה**, שהאדנים הם מלשון דינים על שם אדני"י.

לאחר הדברים האלה, עוד נק' אחת וממנה נגיע לביאור הדברים:

כותב המגלה עמוקות {אופן ע"ה} – אמרין בפרק שלשה שאכלו {ברכות דף מח:} משה תקן ברכת הזן בשעה שנתן להם המן, יהושע תקן להם ברכת הארץ בשעה שנכנסו לארץ, דוד ושלמה תקנו ברכת רחם, דוד על ירושלים עירך ועל מלכות- בית דוד משיחך, שלמה תיקן הבית הגדול והקדוש... וידוע שכל הברכות הם כולם מדרבנן וסימנך נ"ע בש"מחה, נ"טילת ידיים, ע"ירובין, ב"רכות, נר ש"בת, מ"גילה, ח"נוכה, ה"לל, אבל ברכת המזון הוא מן התורה, כדכתיב {דברים ח, י} ואכלת ושבעת והדר וברכת.

רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולתקן שלשה ברכות אלו של ברכת המזון, לזה פתח "ואתחנן" בב' נוני", שרצה לתקן מאה ברכות, לכן אמר "בעת ההיא" דייקא, שראה שיבא אחר כך דוד ויתקן ק' ברכות. לכן רצה לתקן הוא עתה מה שיהיה אחר כך לאמר לדורות. גם אמר "בעת ההיא" רמז על אותו עת שהיה חדש אדר, וראה מן כל י"ב חדשים שבשנה המלאכים שממונים עליהם, אין שום אחד מן המלאכים מורה על הברכות, רק מלאך של חדש אדר ששמו אברכי"אל, שמורה על ברכות של הקב"ה, ולכן קרי ביה בעת ההיא לאמר, מה שאותו המלאך שממונה על אותו עת שנקרא אברכי"אל שמתפאר בעצמו אברך אל, לכן בא משה ומתפלל באותו עת לאמר למטה סדר הברכות. ולכן פתח בא"דני, כי כבר התחיל משה לתקן לישראל מאה ברכות, כשנתן מאה אדנים למשכן שהם כנגד מאה ברכות, וכן הוא אומר איש אמונות {משלי כח, כ} זה משה רבינו בכל ביתי נאמן הוא {במדבר יב, ז}, כדאיתא בשמות רבה פרשה נ"א, הוא רב ברכות, הוא רבן של ישראל שתיקן לנו הברכות.

אומרת התורה בפרשת וזאת הברכה: {דברים לג, א} **וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ;**

¹⁴ **ברוך שאמר:** אומר הזוהר, שאם תיקח את האותיות אדני"י ותהפוך אותם, תקבל את המילה דינ"ה מלשון 'דין'. ועוד, 'סוכה' בגימט' 91 שהיא שילוב של דין ורחמים – אדני"י ה'לה.



שמברך בכל יום מאה ברכות בכוונה, כמוהו כאדם שבונה משכן לקב"ה!

לאחר סיכום הדברים, נוכל ללמוד דבר נפלא:

בפרשת תרומה עסקנו בארזים ששמשו לבניית המשכן.

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה טו, אות א} – ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם (בראשית ב, ח), דבי רבי ינאי אמרין, למה הוא מקדש שם מלא בנטיעת הגן, שמתחלת ברייתו היא צריכה כזו. קדם עד שלא נוצרה ממעי אמה, אדם צריך לזון את רוחותיה, הדא הוא דכתיב (תהלים קד, טז): 'ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע, אמר רבי חנינא פקדוני סגבים היו, ועקרון הקדוש ברוך הוא ושתלן בתוך גן עדן ... אמר רבי יוחנן לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים, שלא נבראו אלא לצורך בית המקדש, הדא הוא דכתיב: 'ישבעו עצי ה' ארזי לבנון, ואין לבנון אלא בית המקדש, האיה מה דאף אמר (דברים ג, כה): הקר הטוב הזה והלבנון.

כותב הדרשות אבן שועיב {פרשת תרומה} – כי עצי הלבנון רמז לאברהם, דכתיב מעין גנים, ואמרו מעין גנים זה יעקב. באר מים חיים זה יצחק, ונוזלים מן לבנון זה אברהם כי כולם נוזלים ממנו, ואמרו שאדם הראשון הוציא עצים מגן עדן ונתנם לאברהם ואברהם ליצחק ויצחק ליעקב ויעקב הורידם למצרים ומשם הוציאום השבטים והם עצי שיטים.

נשאלת השאלה – למה היה צריך הקב"ה להעביר את העצים את כל המסלול הזה – מאדם הראשון לאברהם, ואברהם יטע אותם בבאר שבע ויעקב אבינו בדרכו למצרים היה צריך לעבור לבאר שבע כדי לקצוץ אותם ולקחת אותם – למה לא העביר אותם הקב"ה עם ענני הכבוד, בדיוק כמו שעשה עם האבנים והשמן למשכן, בין כה גם הארזים באו מגן עדן בדיוק כמו האבנים והשמן?

התשובה פשוטה מאד;

אומרים חז"ל {מסכת סוטה י, א-ב} – {בראשית כא-לג} ויטע אשל בבאר שבע. אמר ריש לקיש: מלמד שעשה פרס ונטע בו כל מיני מגדים. רבי יהודה ורבי נחמיה; חד אמר: פרס וחד אמר: פונדק. בשלמא למ"ד פרס היינו דכתיב ויטע אלא למ"ד פונדק מאי ויטע כדכתיב {דניאל יא-מה} ויטע אהלי אפדנו וגו' ויקרא שם בשם ה' אל עולם. אמר ריש לקיש: אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב. כיצד? לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם: וכי משלי אכלתם, משל אלהי עולם אכלתם הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם!

יוצא א"כ, שתחת העצים האלה היו מברכים את הקב"ה כל הזמן! העצים האלה 'שמעו' מאות אלפי ברכות! לכן ביקש הקב"ה מיעקב אבינו, שדוקא אותם העצים שספגו קדושה – הם יכנסו במאת האדנים – ולמה? כי מאת האדנים אלו מאה הברכות שמורידות את השפע לעולם – ולמה שהעננים לא יביאו אותם כמו שהביאו את האבנים ואת השמן??? פשוט מאד. כדי שאותם הקרשים יספגו את הקדושה מכל הברכות, ולעתיד לבוא, לאחר שהם יכנסו באדנים, הם ישפיעו שפע לעולם!

יוצא א"כ, שהקרשים האלה יסודם חסד – היות ובביתו של אברהם אבינו היו מקיימים מצות הכנסת אורחים באופן תדיר. ואותם קרשים נכנסו לאחר מכן בתוך תושבת של כסף – שנקראת אדני". ומי הראשון שגילה את השם הזה? – אברהם אבינו, שכן אומרת הגמרא {ברכות ז, ב} – א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי: מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון, שנאמר {בראשית טו-ח} ויאמר אדני (אלהים) במה אדע כי אירשנה.

א"כ בתוך המאה אדנים שהיו מכוונים כנגד יצחק אבינו, נכנסו בתוך הקרשים של אברהם אבינו – וזה מה שאומר לנו השם משמאל, השילוב של אהבה ביחד עם יראה – שזהו השילוב הטוב ביותר באהבת ה'. שמצד א' אתה ירא ממנו ומצד שני אתה אוהב אותו!

אומר השל"ה הקדוש, אם תכתוב את המילה יראה ואת המילה אהבה מתחתיה, תקבל מהחיבור של כל ב' אותיות ג"כ את המילים ירא"ה אהב"ה;

יר	אה
אה	בה

לומר לנו, שאהבה ויראה מחוברים יחדיו; האדנים יסוד היראה והקרשים יסוד האהבה.

לאחר הדברים הנפלאים הללו, נוסיף רק עוד סנסן א' ובזה נסיים;

אומרת הגמרא {מסכת ברכות לה, ב} – א"ר חנינא בר פפא: כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה, כאילו גוזל להקב"ה את ברכתו, וכאילו גוזל לכנסת ישראל בכללותה את הפירות, כיון



יוצא א"כ, שמי שאומר מאה ברכות בכל יום, מכפר ג"כ על חטא העגל – ולמה? כי מאה ברכות זה היסוד של האדנים – שכל המברך מאה ברכות, כאילו עשה משכן להקב"ה – ואם אתה עושה משכן להקב"ה, אתה חוזר למאת האדנים שעשה משה רבינו – שיסד את היסוד של מאה ברכות בכל יום. ומה עשה ירבעם בן נבט? הקים שני עגלים, א' בדרום וא' בבית אל, שכן אומרת הגמרא¹⁵, עד ירבעם ינקו ישראל מעגל אחד ולאחר ירבעם משלשה – ופירש"י: עד ירבעם היו ישראל יונקים מעגל אחד, לוקין על חטא עגל אחד שעשו. מכאן ואילך היו יונקין משלשה עגלים, שנים מירבעם ושלישי של המדבר.

אומרים המפרשים, וכי עגל מניק?! הפרה מניקה! אלא כמו שאתה מבין שלא הגיוני שהעגל יניק, כך אין הגיון שעם ישראל יעבוד את העגל!

בא ירבעם בן נבט וראה את הצורך של ישראל להקריב קרבנות, היות והוא חסם את הדרך לירושלים – ולכן מה הוא עשה? הקים להם שני עגלים – ובזה הוא פגע במאה ברכות שתיקן משה רבינו, באמירה של הקב"ה לעשות את האדנים – שהיו תיקון למחצית השקל!

לכן ברגע שאדם לא מברך, הוא מחזיר בחזרה את העגלים של ירבעם בן נבט שהבקיע את העגל הראשון בהקמת שני עגלים חדשים, ולכן אומרת הגמרא, שאדם שלא מברך חבר הוא לירבעם בן נבט!

שבחטאו הפירות ילקו, **שנא' {משלי כח-כד} גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע, חבר הוא לאיש משחית**, כלומר, מי שאינו מברך [וע"י זה גוזל את הקב"ה ואת כנסת ישראל] ואומר שאין זה פשט, לפי שהוא מיקל, רואים אותו אחרים ולמדים ממנו להקל בברכות, ובכך הוא חבר לאיש המשחית את הרבים. ומנין ש'אביו ואמו' שבפסוק, הכוונה להקב"ה ולכנסת ישראל? ואין 'אביו' אלא **הקב"ה, שנא' {דברים לב-ו} הלא הוא אביך קנך. ואין 'אמו' אלא כנסת ישראל, שנא' {משלי א-ח} שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אבך** וביאורו, שמע לתורה שבכתב ושבעל פה שה' נתן למשה, ואל תטוש תורת אומתך שהיא כנסת ישראל, ו'תורה' זו היא דברי סופרים שהוסיפו ועשו סייגים לתורה. הרי שכנסת ישראל קרויה אם. מבררת הגמרא: **מאי חבר הוא לאיש משחית** האמור בסוף הפסוק? משיבה הגמרא: **א"ר חנינא בר פפא: חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים** שכיון שאחרים למדים מאדם זה להקל בברכות, נמצא שהוא חוטא ומחטיא, ובכך הוא חבר לירבעם בן נבט שחטא והחטיא את ישראל.

אומר רש"י – אין פשע. ולפי שהוא מיקל רואים האחרים ולמדין ממנו לעשות כן ליהנות מן העולם בלא ברכה ולכן נקרא זה המיקל חבר לאיש משחית: **לירבעם בן נבט.** שחטא והחטיא את ישראל כך הוא חוטא ומחטיא.

נשאלת השאלה – ולמה לא נאמר שמי שלא מניח תפילין או מי שמחלל שבת וכו', הוא גם חבר של ירבעם בן נבט – למה התלבשו דוקא על הברכות???

את השאלה הזאת שואל אביו של השל"ה **הקדוש**, בספרו **עמק ברכה**;

אומרת הגמרא {מסכת ב"ק ק"ט, א} – כל הגוזל את חברו אפילו שוה פרוטה כאלו גוזל את נפשו.

ואומרים לנו חז"ל, שאדם שלא מברך כאילו גוזל את הקב"ה ואת כנסת ישראל – והרי לא מדובר כאן על אדם שלא מניח תפילין או שלא שומר שבת – גוזל את הקב"ה ועוד 'חבר הוא לירבעם בן נבט'?! – כ"כ חמור, והלא ברכות זה מדרבנן?!

שימו לב לתשובה הנפלאה:

למה תיקנו לנו לתת מחצית השקל?

אומרים חז"ל {תנחומא, כי תשא, אות י} – מחצית השקל. על שחטאו [בעגל] בַּשֵּׁשׁ שָׁעוֹת בַּחֲצִי הַיּוֹם, יִתְּנוּ מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהוּא שֶׁשָּׁה גֶרְמִיסִין.

ומשום שהנשים לא השתתפו בחטא – לכן נותנים מחצית. וכן האדם מורכב מגוף ונשמה, ורק הגוף חטא בחטא העגל ולא הנשמה – לכן מחצית. משמע, שכל הענין של מחצית באה כדי לכפר על חטא העגל.

¹⁵ סנהדרין קב.



משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

**ובזכות חודש אדר ובזכות שנברך בכל יום מאה ברכות, יזכנו הקב"ה בבריאות איתנה, בנחת, בפרנסה טובה ובכל הישועות
ב"ב אמן ואמן!!!**